

פרק ד

לע"נ הרב ראובן פנחס בן הרב חיים יעקב ז"ל

חלק א: המצור והרעב

- (א) איכה יועם זהב ישנא הבתם הטוב תשתפכנה אבני קדש בראש בלחוצות:
- (ב) בני ציון היקרים המסלאים בפז איכה נחשבו לנבלה הרש מעשה ידי יוצר:

חלק ב: שריפת העיר וכניסת האויב לתוכו

- (יא) בלה ה' את חמתו שפף תרון אפו ויצת אש בציון ותאכל יסודתיה:
- (יב) לא האמינו מלכארגן וכל כל ישבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים:
- (יג) מחטאת נביאיה עונות כהניה השפכים בקרבה דם צדיקים:

(ג) גסתנין תנים חלצו שד היניקו גוריהן בתעמי לאכזר כי ענים פיענים במדבר:

(ד) דבך לשון יונק אלחכו בצמא עוללים שאלו לחם פרש אין להם:

(ה) האכלים למעדנים נשמו בחוצות האמנים עלי תולע חבקי אשפתות: ויגדל עון בתעמי מחטאת סדם ההפוכה כמורגע ולא חלו בה ידים:

(ז) זכו נזיריה משלג צחו מחלב

אדמו עצם מפנינים ספיר גזרתם:

(ח) חשך משחור תארגם לא נכרו בחוצות צפד עורם על עצמם יבש היה כעין:

(ט) טובים היו חללי הרב מחללי רעב

שהם יזובו מדקרים מתנובת שדי:

(י) ידי נשים רחמניות בשלו לדיהן היו לברות למו בשבר בתעמי:

(יד) נעו עורים בחוצות נגאלו בדם בלא יוכלו יגעו בלבשיהם:

(טו) סורו טמא קראו למו סורו סורו אל תגעו כי נצו גסגעו אמרו בגוים לא יסיפו לגור:

(טז) פני ה' חלקם לא יוסיף להביטם

פני כהנים לא נשאו זקנים וזקנים לא חננו:

(יז) עדינה עדינו תכלינה עינינו אל עזרתנו הכל בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושע:

(יח) צדו צעדינו מלכת ברחבתינו קרב קצינו מלאו ימינו כי בא קצינו:

(יט) קלים היו רדפינו מנשרי שמים

על ההרים דלקנו במדבר ארבו לנו:

(כ) רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם

אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים:

חלק ג: נחמת מקונן

(כא) שישו ושמחי בתאדום יושבתי בארגן עוץ

גס עליך תעבר כוס תשפרי ותתערי:

(כב) תסעונך בתציון לא יוסיף להגלותך

פקד עונך בתאדום גלה על חטאתיך:

(1) How the gold has become dim; how the fine gold has changed! Sacred gems pour out at the head of every street. (2) The precious sons of Zion who are valued as pure gold, how are they considered as earthen pitchers, the handiwork of the potter! (3) Even the jackals draw out a breast, nurse their cubs; the daughter of my people has become cruel, like ostriches in the wilderness. (4) The tongue of the nursing infant clings to his palate in thirst; children ask for bread; no one hands it to them. (5) Those that ate delicacies are desolate on the streets; those raised on scarlet embrace the garbage heaps. (6) The punishment of the daughter of my people is greater than the castigation of Sodom that was overturned as in an instant; no hands fell upon her. (7) Her distinguished ones were purer than snow; they were whiter than milk. Their appearance was more ruddy than coral; their cut was as of lapis lazuli. (8) Their visage is darker than coal; they are unrecognizable on the streets. Their skin has shriveled on their bones; it has dried up like wood. (9) Better are those slain by the sword than those slain by famine, for they drain away, pierced, while these – from want of fruits of the field. (10) The hands of merciful women boiled their children; they were for them to eat during the breaking of the daughter of my people. (11) Hashem spent his wrath; He poured out his burning anger. He kindled a fire in Zion and consumed its foundations. (12) The kings of the earth did not believe, nor all the inhabitants of the world, that a foe and enemy would enter into the gates of Yerushalayim. (13) Because of the sins of her prophets, the iniquities of her priests, who spilled the blood of the innocent in her midst, (14) they wandered blind in the streets; they were defiled by blood, so that none could touch their garments. (15) "Turn away, you impure," they cried to them. "Turn away, turn away! Do not touch!" Indeed, they flew away, also wandered. They said among the nations, "They shall not continue to sojourn". (16) Hashem's anger has divided them. He shall not continue to look at them. They did not respect the priests and did not favor the elders. (17) Our eyes yet longed for our vain help. From our watchtowers, we watched for a nation that could not save. (18) They hunt our steps, keep us from walking in our squares. Our end is near; our days are filled, for our end has come. (19) Our pursuers were swifter than eagles in the heavens. They chased us on the hills; they ambushed us in the wilderness. (20) The breath of our nostrils, the anointed of Hashem, was captured in their pits, of whom we said, "Under his shadow we shall live among the nations". (21) Rejoice and be glad Daughter Edom, who dwells in the land of Uz. Over you as well shall the cup pass; you shall become drunk and make yourself bare. (22) Your punishment has ended Daughter Zion; He will not continue to exile you. He has remembered your iniquity Daughter Edom; He has revealed your sins.

לעמו וראו כי-אלו: אחר אחרל "איכה רבת"

(1) גיטין נה-נו.

אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב:

אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה?

1. אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים,

2. אתרנגולא ותרנגולתא חרוב טור מלכא,
3. אשקא דריספק חרוב ביתר.

אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים,

דההוא גברא דרחמיה קמצא

ובעל דבביה בר קמצא,

עבד סעודתא,

אמר ליה לשמעיה: זיל אייתי לי קמצא,

אזל אייתי ליה בר קמצא.

אתא אשכחיה דהוה יתיב,

אמר ליה:

מכדי ההוא גברא בעל דבבא דההוא גברא הוא,

מאי בעית הכא? קום פוק

אמר ליה: הואיל ואתאי שבקן,

ויהיבנא לך דמי מה דאכילנא ושתינא,

אמר ליה: לא.

אמר ליה: יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתך.

אמר ליה: לא.

אמר ליה: יהיבנא לך דמי כולה סעודתך.

א"ל: לא.

נקטיה בדיה ואוקמיה ואפקיה.

אמר: הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביה,

ש"מ קא ניחא להו,

איזיל איכול בהו קורצא בי מלכא.

אזל אמר ליה לקיסר:

מרדו בך יהודאי?

א"ל: מי ימר?

א"ל: שדר להו קורבנא, חזית אי מקרבין ליה.

אזל שדר בדיה עגלא תלתא.

בהדי דקאתי שדא ביה מומא בניב שפתים,

ואמרי לה בדוקין שבעין,

דוכתא דלדידן הוה מומא ולדידהו לאו מומא הוא.

סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות,

אמר להו רבי זכריה בן אבוקולס,

יאמרו: בעלי מומין קריבין לגבי מזבח

סבור למיקטליה, דלא ליזיל ולימא,

אמר להו רבי זכריה,

יאמרו: מטיל מום בקדשים יהרג

אמר רבי יוחנן: ענוותנותו של רבי זכריה בן

אבוקולס, החריבה את ביתנו, ושרפה את היכלנו,

והגליתנו מארצנו.

(3) מדרש רבה איכה פרשה א סימן לג

... כך היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכין פניהם ממנו, אמר להם הקב"ה תבא שעה ואני עושה לכם כן

(4) בבא מציעא ל:

אמר רבי יוחנן: לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה. אלא דיני דמגיזתא לדיינו?

אלא אימא: שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עבדו לפני משורת הדין.

(2) מדרש רבה איכה פרשה ד סימן ג

מעשה שהיה באדם אחד בירושלים שעשה סעודה

אמר לבן ביתו לך והבא לי קמצא [בר קמצא] רחמי,

אזל ואייתי ליה בר קמצא [בר קמצא] שנאיה,

עאל וישב בין האורחים, עאל אשכחיה ביני אריסטייא,

אמר לו את שנאי ואת יתיב בגו ביתאי קום פוק לך מיגו ביתאי,

אמר לו אל תביישני ואנא יהיב לך דמי דסעודתא,

אמר לו לית את מסובה,

אמר לו אל תביישני ואנא יתיב ולית אנא אכיל ושתי,

אמר לו לית את מסובה,

אמר ליה אנא יהיב דמי כל הדין סעודתא

אמר ליה קום לך,

והיה שם ר' זכריה בן אבוקולס והיתה ספק

בידו למחות ולא מיחה

מיד נפיק ליה אמר בנפשיה אילין מסביין יתבין בשלוותהון

אנא איכול קרצהון,

מה עבד הלך אצל השלטון אמר לו

אילין קורבנייא דאת משלח ליהודאי למקרבינהו

אינון אכלין להון ומקרבין אחרנים בחילופייהו,

נזף ביה,

אזל לגביה תוב אמר ליה כל אילין קורבנייא

דאת משלח ליהודאי למקרבינהו אינון אכלין

להון ומקרבין אחרין בחילופייהו ואם לא

תאמין לי שלח עמי חד איפרכו וקורבנייא ואת

ידע מיד שאיני שרקן,

עד דאתיאי באורחא דמך איפרכו, קם הוא בליליא

ועשאן כולן בעלי מומין בסתר,

כיון שראה אותן הכהן הקריב אחרנין תחתיהון

אמר ההוא שליחא דמלכא למה לית את

מקריב אילין קורבנייא אמר ליה למחר,

אתא יום תליתאה ולא קרבהון,

שלח ואמר למלכא ההוא מילתא דיהודאה

קאמר קושטא קאמר

מיד סליק למקדשה והחריבו,

הדא דבריאתא אמרין

בין קמצא ובין בן קמצא חרב מקדשא...

אמר ר' יוסי ענותנותו של ר' זכריה בן אבוקולס שרפה את ההיכל